

בעניין מצוה הבאה בעבירה ובדין סוכה גזולה

א. תוספות | מסכת גיטין דף נה עמוד א

דאיצטריך למעוטי שאול אבל גבי סוכה ליכא לשנויי הכי לרבנן דאמרי לקמן פרק הישן (ד' כז:): דאדם יוצא ידי חובתו בסוכה של חבירו ונפקא להו מדכתיב כל האזרח בישראל ישבו בסוכות מלמד שכל ישראל ראויין לישב בסוכה אחת וי"ל דטעמא דמצוה הבאה בעבירה לאו דאורייתא אלא מדרבנן.

ד. חידושי הריטב"א | מסכת סוכה דף ט עמוד א

הא דאמרינן ההוא מיבעי ליה למעוטי סוכה גזולה. תמיהא מילתא הא למה לי קרא תיפוק ליה דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה כדאמרינן בקרבן ובלולב, תירצו בתוספות דליכא למימר מצוה הבאה בעבירה אלא בדבר הבא לרצות כקרבן ולולב אבל לא בשאר מצות, וליתא כדמוכח בירושלמי בפסחים גבי מצה גזולה והתם נמי מוכח קצת דמצוה הבאה בעבירה איסור תורה הוא, וי"ל דאנן השתא לשמואל קיימינן דלית ליה מצוה הבאה בעבירה בפרק לולב הגזול ומשום הכי אצטריך ליה קרא למעוטי גזולה, אי נמי דאפילו לכולי עלמא נמי איצטריך ומשום דבלולב אסר רחמנא גזול ושאלו וחזינן גבי סוכה דשרא רחמנא מדכתיב כל האזרח בישראל כו' מלמד שכל ישראל ראויין לישב בסוכה אחת כדאיתא לקמן, הוה ס"ד דהוא הדין דשרא גזולה ולא חש משום מצוה הבאה בעבירה כיון שאינה באה לרצות, קמ"ל לך שלך תהא למעוטי גזולה דאפילו בדבר שאינו בא לרצות איכא משום מצוה הבאה בעבירה.

ה. תלמוד ירושלמי | מסכת חלה פרק א הלכה ה

תני מצה גזולה אסור לברך עליה. א"ר הושעיא על שם [תהילים י ג] ובוצע בך ניאץ ה'. א"ר יונה הדא דתימא בתחילה אבל בסוף לא דמים הוא חייב לו. רבי יונה אמר אין עבירה מצוה. רבי יוסי אמר אין מצוה עבירה. א"ר הילא [ויקרא כו לד] אלה המצות אם עשיתן כמצותן הן מצות ואם לאו אינן מצות:

ו. רמב"ם | הלכות גולה ואבדה פרק א

א. כל הגזול את חבירו שוה פרוטה עובר בלא תעשה שנ' [ויקרא י"ט י"א] לא תגזול, ואין לוקין על לאו זה שהרי הכתוב נתקו לעשה שאם גזל חייב להחזיר שנ' [ויקרא ה' כ"ג] והשיב את * הגזלה אשר גזל זו מצות עשה, ואפילו שרף הגזלה אינו לוקה שהרי הוא חייב לשלם דמיה וכל לאו שניתן לתשלומין אין לוקין עליו.

ב. ואסור לגזול כל שהוא דין תורה, אפילו גוי עובד עבודה זרה א אסור לגזול או לעשקו, ואם גזלו או עשקו יחזיר.

ז. ספר יראים | סימן קכד [דפוס ישן - רנה]

נ"ל לפרש בממון למעוטי נפשות אבל גונב דעת הבריות במידי דממון הוי בכלל ממון ועובר על לאו תגנובו. כדחניא בתוספתא ומייתי לה בחולין בגיד הנשה [צ"ד א] ג' גנבים הן הראשון שבכולם גונב דעת הבריות והמרבה לו בתקרובת ויודע בו שאינו מקבל מסרב בו לאכול ויודע בו שאינו אוכל. ואין לומר שאיסור גניבת דעת במידי דממון דרבנן שהרי מצינו שנענש אבשלום עליו בסוטה פ"א [ט' ב'] תנן לפי שגנב ג' גניבות לב אביו ולב ב"ד ולב כל ישראל נתקעו בו ג' שבטים שנאמר ויקח ג' שבטים בכפו ויתקעם בלב אבשלום לב אנשי ישראל וכתוב ותגנובו את לבבי וחמור גונב דעת מגונב ממון ונפשות שהרי התירה תורה בעובדי כוכבים גונב נפשות דכתיב גונב נפש מאחיו מבני ישראל ולא מבני עובדי כוכבים. ממון, אמרי' בב"ק בשור שגנח את הפרה ראה ויתר גוים התיר ממון של כנענים לישראל וגונב דעת אפי' של עובדי כוכבים אסור שלא מצינו שהתירה תורה בעובדי כוכבים. ואף על גב דכתיב לא תגנובו ולא תכחשו ולא תשקרו איש בעמיתו לא קאי אתגנובו, שהרי טעם ניגון מפסקיו ומצינו פסוקי טעמים מן התורה כדאמרי' בנדרים פ"א אין בין המודר הנאה [ל"ז ב'] ושום שכל אלו פסוקי הטעמים. ואמר

מאי טעמא יאוש כדי לא קני - הכא סבר עולא דיאוש לא קני ובמרובה (ב"ק י"ו.) נמי אמר עולא מנין ליאוש שאינו קונה כו' והקשה ר"ת דבהגוזל בתרא (שם ק"ד.) גבי פלוגתא דר"ש ורבנן דגנב וגזלן אמר עולא מחלוקת בסתם אבל בידוע דברי הכל יאוש קונה ואומר ר"ת דבכל מקום יאוש קונה לעולא רק לענין קרבן שיהא כשר להקרבה קאמר הכא ובמרובה דלא קני משום דמצוה הבאה בעבירה היא וכו' ונראה לרבינו יצחק דבכל מקום לעולא יאוש לא קני והאי דהגוזל בתרא (שם דף ק"ד.) הוי יאוש ושינוי השם דמעיקרא משכא והשתא אברזא כדאמר במרובה (שם דף טו: ושם) ואף על גב דגבי קרבן נמי הוי יאוש ושינוי השם כדאמרינן נמי התם (דף י"ו.) מעיקרא חולין והשתא הקדש מ"מ כיון דאינו קנוי אלא מחמת שהקדיש ולא היה קנוי לו קודם פסליה רחמנא להקרבה משום מצוה הבאה בעבירה ומיהו אם היה קנוי לו קודם ההקדש לא הוה חשיב מצוה הבאה בעבירה כדמוכח בסוכה (דף ל.) דאמר להו רב הונא להנהו אוונכרי כי זבניתו אסא מן העובדי כוכבים ליגזוז אינהו כו' ופריך וליקנהו בשינוי השם משמע דאי קנו ליה תו לא הוה מצוה הבאה בעבירה ודוחק לומר דסבר כו' יצחק בר נחמני דלא חייש למצוה הבאה בעבירה ועוד אמרינן התם הוי כשורא דמטלטלא עבדו בה רבנן תקנתא מפני השבים ובסוכה לא בעינן משלכם ולא מיפסלא אלא משום מצוה הבאה בעבירה וכי קנייה בתקנתא דרבנן לא חשיב מצוה הבאה בעבירה כל שכן אי קנו קנין גמור והא דאמר בריש הגזול קמא (ב"ק צ"ד.) הרי שגזל סאה של חיטין טחנה לשה ואפאה והרים ממנה חלה כיצד יברך אין זה מברך אלא מנאץ ואף על גב דקנה קודם לכן דשנוי קונה לענין ברכה ראוי להחמיר יותר וחשיב מצוה הבאה בעבירה אף על גב דכבר קנה אין להזכיר שם שמים עליו וכו'

ב. חידושי הריטב"א | מסכת סוכה דף כט עמוד ב

מיהו אינו נפסל לא מדין לכם ולא מדין מצוה הבאה בעבירה אלא בשגזולו ונטלו עד שלא קנאו כגון שלא היה אלא יאוש שאינו קונה, אבל כל שקנאו לגופו קודם נטילת מצוה בין ביאוש ושינוי רשות או שינוי מעשה וכיוצא בו שאינו חייב להחזיר אלא דמיו הרי הוא כשר לכתחילה, דאי משום לכם הרי הוא שלו ואף על פי שלא פרע דמיו הרי זה כלוקח ולא פרע דמים שהדבר הנקנה הוא שלו לגמרי לכל דבר ואין הדמים עליו אלא חוב וכן הדין בזה, ואי משום מצוה הבאה בעבירה לא אמרו זה אלא כשהמצוה סייעה בעבירה שבקדושת המצוה הוא קונה אותו והוציאו מרשות נגזל, כגון שהיה יאוש כדי שאינו קונה וכשהקדישו למצותו הרי הוא כאלו מכרו דמה לי מכרו לגבוה מה לי מכרו להדיוט והוה ליה השתא על ידי המצוה יאוש ושינוי רשות שהוא קונה ולפיכך אינו לרצון לשם, אבל כל שאין המצוה מסייעת בקנין ואינה מוציאתו מרשות הנגזל אינו נפסל לקרבן ולא למצוה, שאע"פ שיש בידו של זה עבירה שגזלו, הרי זה כשאר עבירות שבידו או כאילו גזל חפץ אחר שאינו פוסלו ממצוה זו, ולפיכך כל שקנאו ביאוש ושינוי רשות או שינוי מעשה שאין לו לתת לנגזל אלא דמים אף על פי שלא פרע עדיין עבירה היא בידו כגזלן ומעכב חובו של חבירו אבל גוף הדבר נקנה לו לגמרי ואין בו מצוה הבאה בעבירה, ובהכי רהטא כולה שמעתין לקמן ומפרקי לן כמה שמעתתא בפ"ה דגיטין (נ"ה ב') ושאר דוכתי וכדכתיבנא במסכת גיטין.

ג. תוספות | מסכת סוכה דף ט עמוד א

ההוא מיבעי ליה למעוטי גזולה - תימה תיפוק ליה משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה דמהאי טעמא פסלינן אתרוג הגזול ביום טוב שני לקמן בריש לולב הגזול (ד' כ"ט): ובהייתא שמעתא גופא קשיא דקאמר בשלמא ב"ט ראשון בעינן לכם משלכם אלא ב"ט שני אמאי ומשני משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה והשתא אם כן ל"ל לכם משלכם ומיהו התם איכא לשנויי

יג. רמב"ם | הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ח

ט. כל אלו שאמרנו שהם * פסולין מפני מומין שבארנו או מפני גזל ק וגניבה ביום טוב ראשון בלבד אבל ביום טוב שני עם שאר הימים הכל כשר, והפסולות שהיא משום ע"ז או מפני שאותו אתרוג אסור באכילה בין ביום טוב ראשון בין בשאר הימים פסול. +/השגת הראב"ד/ כל אלו שאמרנו שהם פסולין מפני מומים שבארנו או מפני גזל. א"א אין הכל מודים בגזול ויבש שאין פסולין משום הדר אלא גזול הוה ליה מצוה הבאה בעבירה, יבש מפני שהוא כמת, בירושלמי (פ"ג ה"א).

יד. רמב"ם | הלכות איסורי מזבח פרק ה

ט. אין מביאין מנחות ונסכים לא מן הטבל ולא מן החדש קודם לעומר ולא מן המדומע ואין צ"ל מערלה וכלאי הכרם מפני שהיא מצוה הבאה בעבירה שהקב"ה שונאה, ואם הביא לא נתקדשו להיתן ראויין לקרבן אבל נתקדשו להפסל ויהיו כקדשים שנפסלו.

טו. רמב"ם | הלכות שופר וסוכה ולולב פרק א

ג. שופר של ע"ז אין תוקעין בו לכתחלה ואם תקע בו ד יצא, ושל עיר הנדחת אם תקע בו לא יצא, שופר הגזול שתקע בו יצא שאין המצוה אלא בשמיעת הקול אף על פי שלא נגע בו ולא הגביהו השומע (יצא) ואין בקול דין גזל, וכן שופר של עולה לא יתקע בו ואם תקע יצא שאין בקול דין מעילה, ואם תאמר והלא נהנה בשמיעת הקול מצות לא ליהנות ניתנו, לפיכך המודר הנייה משופר מותר לתקוע בו תקיעה של מצוה.

טז. תלמוד ירושלמי | מסכת שבת פרק יג הלכה ג

מתני' הקורע בחמתו ועל מתו כל המקלקלין פטורין והמקלקל על מנת לתקן שיעורו כמתקן: גמ' חברייא בעון קומי רבי יוסה לא כן אמר רבי יוחנן בשם ר' שמעון בן יצחק מצה גזולה אינו יוצא בה ידי חובתו בפסח. אמר לון תמן גופה עבירה. ברם הכא הוא עבר עבירה. כך אני אומר הוציא מצה מרשות היחיד לרשות הרבים אינו יוצא בה ידי חובתו בפסח. תני מצה גזולה אסור לברך עליה. אמר רב הושעיה על שם (תהילים י ג) ובצוע ברך נא אף ה'. אמר ר' יונה הדא דאת אמר בתחילה אבל בסוף לא דמים הוא חייב לו. רבי יונה אמר אין עבירה מצוה. רבי יוסה אמר אין מצוה עבירה. א"ר אילא [ויקרא כז לד] אלה המצות אם עשיתן כמצוותן הן מצות ואם לאו אינן מצות:

פני משה

אמר לון. לא דמיא דתמן המצה גופה עבירה היא ובעבירה באה לו אבל הכא הוא שעבר עבירה שחילל שבת ואין הקריעה גופה עבירה שהרי אלולא שבת חייב הוא לקרוע וכי כך אני אומר הוציא מצה בשבת מרה"י לרשות הרבים ואינו יוצא בה ידי חובתו בפסח בתמי' הרי המצה גופה לאו עבירה היא אלא הוא שעבר להוציאה וכך הוא הקריעה בשבת ושאינו מצה גזולה דהיא גופה לעולם בעבירה היא:

יז. שו"ע יו"ד | הלכות קריעה סימן שמ

כח. הקורע בשבת על מתו, אף על פי שחלל שבת, יצא ידי קריעה.

כט. הקורע בחלוק גזול, לא יצא ידי קריעה.

ש"ך

מב לא יצא כו'. דל"ד לקרע בשבת שגוף החלוק אינה עבירה אף על פי שהמעשה שעשה הוא עבירה אבל הכא גוף החלוק הוא עבירה:

שמואל בפ' גיד הנשה אסור לגנוב דעת הבריות ואפילו דעתו של עובד כוכבים. ושמואל (אמר) במידי דממון מיירי וגניבת גוי במקום שברור לו שאינו יודע העובד כוכבים הוי בטעות ושריא. ואפילו איסור דרבנן ליכא. כדאמרין בהגזול ומאכיל [ק"ג ב'] רב כהנא זבן מעובד כוכבים מאה ועשרים חביתא בכלל מאה ואבלע ליה זוזא, רבינא זבין דיקלא איהו וגוי לצלוחי א"ל לשמעיה קדים ועייל דאי עקבא דגוי מנינא ידע. רב אשי הוי קאזל בארבא חזא שיבשא דגופנא דתלי לבר מפרדסא א"ל לשמעיה זיל חזי אי דעובד כוכבים נינהו ואייתיי לי. וגנב נקרא כל היכא דמיתאמר מאינשי גנב הוא.

ח. תוספות | מסכת בבא קמא דף לח עמוד א

עמד והתיר ממונן לישראל - משמע דוקא בענין זה שנגח שור שלנו שור שלהם ולמ"ד בפ' בתרא (לקמן דף ק"ג). גזל כנעני אסור ניחא אבל למ"ד מותר קשה.

ט. ספר יראים סימן תכב [דפוס ישן - ככד]

וצריך להזהר שלא יגזול אלו ד' מינין אפילו לעובד כוכבים ואף על גב דגזול עובד כוכבים שרי כל כמה דלא נפיק מרשות עובד כוכבים לא מיקרי לכם דאמר רב הונא [ל' א'] להנהו דמזבני אוונכרי כי זבניתון מעובדי כוכבים אסא לא תגזון אתון אלא ליגזו אינהו וליתבו לכו מ"ט סתם כנענים גזלי ארעתא נינהו וקרע אינה נגזלת הלכך ליגזו אינהו כי היכי דלהוי יאוש בעלים בידא ידיהו ושינוי רשות בידא דיכחו ומוקמינן [שם ע"ב] למיפק אוונכרי גופיהו אבל לדידן הוי יאוש בעלים בידא דאוונכרי ושינוי רשות בידא דידין ושרי וקסבר ייאוש בלי שינוי רשות לא קני וש"מ מהכא גזל כנעני שרי דהא לאחר קנין לא פסלינן ליה משום מצוה הבאה בעבירה הלכך שרי אך שלא יהיה חלול השם בדבר.

י. המאור הקטן | מסכת סוכה דף יד עמוד ב

[דף כט ע"ב] קא פסיק ותני לא שניא ביום טוב ראשון ול"ש ביום טוב שני בשלמא יבש בעינן הדר וליכא ואף על גב דכי כתב קרא ביום הראשון כתיב כיון דיבש איכא למימר דאית ביה משום הקריבהו נא לפחתך ופסול אף ביום השני אלא גזול בשלמא ביום טוב ראשון וכו' ואוקימנא משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה ויש מן הגאונים הרבה שפסקו כר' יוחנן משום ר"ש בן יוחאי שהגזול פסול אף ביום ב' ובודאי לכתחלה שפיר דמי למיפרש מינה לאפוקי נפשין מפלוגתא ומשום דמאיס לגבוה מיהו לא חזי לן למיסמך על הא דר' יוחנן משום ר"ש בן יוחאי דשמעת מינה דיאוש כדי קני ואשכחן ליה לר' יוחנן גופיה דלא סבירא ליה הכין דקאמר חיוביה דגנב בין לפני יאוש בין לאחר יאוש בב' בפ' מרובה ומשמיה דר' יוחנן /דרשב"י/ הוא דקאמר ליה הכא ולא ס"ל כוותיה ואף ר' יצחק בר נחמני משמיה דשמואל פליג עליה בפירוש דקאמר ביום טוב שני מתוך שיוצא בשאול יוצא בגזול ורב אשי דהוא בתרא מפרק אליביה אלמא הכי הלכתא וממאי דקאמר רב הונא להנהו אוונכרי שקלינן וטרינן למימר ונקנייה בשינוי השם ואף על גב דמצוה הבאה בעבירה הוא ומ"מ לית דחש להא דר"ש בן יוחאי.

יא. מלחמת ה' | מסכת סוכה דף יד עמוד ב

ומה שהשיב ממאי דקאמר רב הונא להנהו אוונכרי ושקלינן וטרינן למימר ונקנייה בשינוי השם ואף על גב דמצוה הבאה בעבירה היא יש להשיב דאדעתא דנכרי גזלי ולא של ישראל דלא שכיחי ומשום לכם איתמר דלמקני מינייהו בעיא יאוש ושינוי רשות ומיהו מצוה הבאה בעבירה ליכא.

יב. רמב"ם | הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ח

א. ארבעת מינין האלו שהן לולב והדס וערבה ואתרוג שהיה אחד מהן יבש או גזול או גנוב אפילו לאחר יאוש או שהיה מאשרה הנעבדת אף על פי א שבטלו האשרה מלעבדה, או שהיה של עיר הנדחת הרי זה ב פסול, היה אחד מהן של ע"ז לא יטול לכתחלה ואם נטל יצא, היה ג כמוש ולא גמר ליבש כשר, ובשעת הדחק או בשעת הסכנה לולב ד היבש כשר אבל לא שאר המינין.

